

Dejstvo, da je Oddelek za umetnostno zgodovino relativno majhen, ga v mojih očeh naredi samo še bolj prijetnega. Vsi se namreč med seboj poznamo in študenti za profesorje zagotovo nismo le številke – ko se srečamo, se pozdravimo in izmenjamo nekaj besed, pa naj bo to na gledališki predstavi, na polnem mestnem avtobusu v deževnem popoldnevu, na letališču nekje v tujini ali zgolj mimogrede na fakulteti. Tudi študentska skupnost je zelo odprta – na oddelku je študentsko organiziranje tako dobro zasnovano, da je pogosto omenjeno kot dober zgled. Društvo študentov umetnostne zgodovine Slovenije Kunsthisterek je organizator mnogih dogodkov, koordinator marsikaterega projekta ter pomembna stična točka študentov in profesorjev. To sem izkusil zelo neposredno, ko sem postal njegov predsednik – komunikacija z vodstvom oddelka je vedno potekala odlično. Tu bi rad izpostavil sedanjo predstojnico dr. Rebeko Vidrih, ki je bila v času mojega predsednikovanja društvu odprta za vse študentske ideje in pobude, hkrati je bila vedno pripravljena ponuditi svojo pomoč.

Profesorji so študentom vsak trenutek na voljo pri reševanju težav, ki se nam porodijo, hkrati pa vedno pripravljene pomagati pri raznoraznih študentskih projektih. Tako je dr. Rebeka Vidrih prek svojih predmetov sodelovala s študentsko revijo *Artfiks* (ki se je v letošnjem letu razširila na portal študentov več umetnostnih fakultet), dr. Katja Mahnič že večkrat pri projektu *Artkusije*, dr. Beti Žerovc se poskuša povezati s čim več študentskimi projekti ...

Vsem, ki smo pri tem študiju s srcem in glavo, vzhodno krilo tretjega nadstropja Filozofske fakultete zares predstavlja drugi dom; ljudje, ki tu preživljajo svoje dneve, pa so kot naša družina. Atmosfera na Oddelku za umetnostno zgodovino te hitro zasvoji. Ker se mi zdi ključnega pomena, da si zares aktiven v okolju, ki zaznamuje dobršen del tvojega življenja, sem se pozneje še intenzivneje angažiral in začel z delom tudi v Senatu Filozofske fakultete.

Znano je, da sodi študij umetnostne zgodovine med najzahtevnejše študije s področja humanistike in družboslovja, a na podlagi petih let, ki sem jih na preživel na Oddelku za

umetnostno zgodovino Filozofske fakultete, lahko zatrdim, da je tudi eden najprijetnejših.

Matic Ferlan je študent dodatnega leta na programu Umetnostna zgodovina – enopredmetni.

Red. prof. dr. Metka Furlan

MOJ VSTOP V SVET PRIMERJALNEGA JEZIKOSLOVJA

Ko sem se sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja kot bodoča maturantka soočila z dejstvom, da sem bom morala kmalu odločiti za smer študija, ki bo na ljubljanski Filozofski fakulteti in nikjer drugje, sem spadala med tisti odstotek bodočih študentov, ki še niso prepričani, katera smer študija bi bila zanje najbolj primerna, da bi jih željne znanja brezpogojno dopolnjevala in navduševala in bi bili zato pripravljeni, če bo treba, tudi stisniti zobe. Prepričana sem bila le, da bi si morala izbrati študij, ki bi bil v zvezi z jezikom. Težava pa je bila, da me študij posameznih jezikov, kot jih je nudil študijski program Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ni preveč navduševal. Študij jezika, a kakšen, je bila dilema, ki mi ob pogledu na nekatere druge, ki so tako rekoč že v zibelki vedeli, kaj bodo študirali, ni dala miru. Še danes sem hvaležna njemu, ki je prisluhnil tej stiski in iz Ljubljane prinesel nekaj drobnih zveščičev, v katerih so bile predstavljene posamezne jezikovne študijske smeri, med njimi je bil tudi *Program za študij primerjalnega jezikoslovja in orientalistike*. Za besedni zvezi primerjalno jezikoslovje in primerjalna slovnica do takrat še nisem slišala, kaj šele, da bi vedela, kaj pomenita. Ko sem začela listati po knjižici, se mi je začel odstirati popolnoma nov pogled na jezik. Še danes ocenjujem, da so bili moji gimnazijski profesorji, ki so me poučevali slovenščino in tuje jezike, dobri in so mi dali solidno znanje jezikov in tudi ustrezen vpogled v njihovo slovnično strukturo. Ne morem popolnoma zanikati, da nam kateri od profesorjev ni podajal tudi znanj, ki bi jezik predstavljala kot razvojni rezultat, a je bilo tega gotovo premalo, da bi se spoznanje o razvojnosti in sistemskosti jezika – in ne le o njegovi statičnosti,

Primerjalnemu jezikoslovju je jezik sredstvo prodiranja v globine nena-pisane preteklosti jezika in kulture.

tj. sinhronem stanju – v zadostni meri usidra-lo med zavestna znanja gimnazijca. Pri meni je to takrat še bolj ali manj intuitivno zavest dosegla šele drobna knjižica, v kateri me je navdušila možnost študija starejših in arhaič-nih indoevropskih jezikov, njihovega razvoja od prajezika do historičnih dob ter njihovih tesnejših medsebojnih sorodstvenih vezi. Nav-dušil me je podatek, da je iz besednega zak-lada indoevropskih jezikov primerjalno jezi-koslovje sposobno dognati sestavine prvotne indoevropske duhovne in materialne kulture. Podrobno navedene tematike so mi odstira-le popolnoma drugačen pogled na jezik, ko so napovedovale natančen študij jezikovnih pojavov na glasoslovni, oblikoslovni, bese-dotvorni in skladenski ravni. Ob podrobni vsebinski predstavitvi študija indoevropskega primerjalnega jezikoslovja je bila vsa navede-na študijska literatura v tujih jezikih, pretežno v nemščini in francoščini, a to moje navduše-nosti ni zmotilo. Močnejša je bila radovednost, kaj neki se skriva npr. pod »Reduplicirana no-mina, vrste in pomen reduplikacije. Nomina z morfemom nič = korenska.« ali pod »Pripone s -H- (laringal): -eH-, -iH- in -uH-, tudi -jeH-: pri-meri, funkcija.« Odločitev o študijski smeri je kmalu padla: Vpisala sem bom na študij indo-evropskega primerjalnega jezikoslovja. Ker pa je bilo treba izbrati dve študijski smeri, se pri drugi nisem obotavljala: Pod B bom študira-la slovenščino. Starši so ob mojem študijskem izboru zmajevali z glavo, štipendist mi je od-rekel gostoljubje, razen če študijski smeri obr-nem. Mladostniška vnema je bila s trmo vred za vse pripombe gluha.

Nastopil je oktober in z njim prve spoznavne ure s tremi predavatelji na primerjalnem jezi-koslovju. Profesor Bojan Čop nad nami novinci ni skrival navdušenja, saj je bil »moj« letnik

v primerjavi s prejšnjimi precej številčen. Na-tančnega števila se ne spomnim več, a bili smo več kot štirje. Študentka v višjem letniku je na-mreč samevala, profesor Čop pa se je, čeprav so bila njegova predavanja iz primerjalne slov-nice indoevropskih jezikov ciklična, odločil, da nas ne pahne kar *in medias res*, ampak je prav za naš letnik pripravil mehkejšo uvertu-ro. Prvo srečanje s tedaj asistentko Varjo Cvet-ko, ki nas je poučevala staro indijščino, je bilo nadvse prisrčno. Čeprav nas je študij nam no-vega, tudi glede pisave popolnoma neznane-ga jezika navdajal s strahom, je našo začetno tremo kmalu razblinila sama, ko je pokazala izjemno skrb, tudi za urnik, ki ga lahko spre-meni, če bi se komu od nas ure prekrivale. Pri tedaj asistentu Silvinu Košaku smo se učili he-titščino. Njegova zavzetost, da bi nas čim prej in tem bolje vpeljal v svet tega klinopisnega maloazijskega jezika, je bila tako velika, da nam je v prvih srečanjih podal številno dodat-no študijsko literaturo, ki je še v naslednjih le-tih ni bilo mogoče vsaj natančneje pregledati. Do vseh treh predavateljev smo zaradi njihove visoke strokovnosti čutili globoko spošto-vanje. Sama pa sem ob teh prvih srečanjih z njimi doživela še nekaj drugega, nepričako-vanega. Njihov odnos do nas študentov, ne-vednežev, je bil izjemen. Ko so nas ogovorili, nismo nikoli imeli občutka, da so kaj več, da so nad nami. Ko so morali večkrat ponoviti že povedano, so to storili brez kančka cinizma. Ne morem trditi, da so bile moje izkušnje gle-de odnosa z dotedanjimi učitelji slabe, a šele študij primerjalnega jezikoslovja mi je poka-zal, da je odnos učitelja do učenca ne glede na velik prepad v znanju in medgeneracijsko razliko lahko pristno človeški in spoštljiv. V študijskih letih na primerjalnem jezikoslov-ju sem svoje predavatelje občutila kot velik preplet človeškosti, korektnosti in gorečega

predavanja visoko strokovnega znanja. Tak odnos je hočeš nočeš vplival na študente, da smo lažje prebrodili čase, ko smo se zaradi zahtevnosti študija odrekli drugim radostim življenja. Nobeden od predavateljev se tudi nikoli ni izpostavljala, ko je predajal znanja, ki jih je v stroki pomagal sooblikovati. Če pa je kdo svoj prispevek vendarle omenil, ga je navedel kot zadnjega. To bi bil morda za koga nepomemben detajl, a je dandanes močno opazna nezdrava in neperspektivna egocentričnost, ko predavatelj svojo razlago postavi na prvo mesto ali pa kot edino obstoječo in veljavno. V tem ni prihodnosti niti za stroko niti za študij. Kot v življenju nasploh tudi v stroki in pri pedagoškem delu prostora za cinizem ne bi smelo biti.

Vstopu v svet nepreštevni razsežnosti je sledila uspešno opravljena diploma, ki mi je omogočila nadaljevanje študija, nato etimološko raziskovanje slovenskega jezika in pozneje ob njem tudi predavateljstvo na oddelku, kjer sem študirala in kjer poskušam ohraniti tradicijo svojih profesorjev, zaznamovano z visoko strokovnostjo in človečnostjo.

Primerjalno jezikoslovje, indoevropsko, slovansko ali katero drugo, je pomemben del mojega vsakdana že več desetletij. Primerjalno je jezikoslovje in je metoda. Med vsemi drugimi jezikoslovji le ono iz med seboj sorodnih jezikov, a v času in prostoru zelo različno izpričanih, ob sposobnosti prodiranja in prepoznavanja njihovih starejših nezapisanih razvojnih stopenj do skupnega prajezičnega prednika odstira prvine duhovne in materialne kulture starejših ljudstev, o katerih pisnih podatkov ni. Primerjalnemu jezikoslovju je jezik sredstvo prodiranja v globine nenapisane preteklosti jezika in kulture. Odkriva starost in prvotno glasovno podobo besed z njihovimi prvotnimi slovničnimi značilnostmi vred in je edini pričevalec nezapisanih obdobj indoevropske civilizacije. Drugim jezikoslovjem je pridevnik v slovenski narečni zvezi *'ardra 'roža* 'poljski mak' znak izrazne pestrosti narečnega leksikona, ker nastopa v pomenu 'rdeč', za primerjalno jezikoslovje pa je ta v slovenski Istri še v tem tisočletju uporabljani pridevnik tudi podatek, da se je praindoevropski pridevnik **H₁rud^h-rós-*, ki je

označeval rdečo barvo in ga poznajo tudi drugi narodi, npr. gr. *ῥυθρός*, lat. *ruber*, sti. *rudhirá*-itn., prek praslovanščine, kjer se je glasil **r^odr^o*, v istrski slovenščini ohranil do današnjih dni. Je zgovorna priča o trdoživosti besed. Samo primerjalno jezikoslovje je lahko dognalo, da je slovnična kategorija ženskega spola inovacija poznega indoevropskega prajezika, da zgodnja praindoevropsčina slovnične kategorije časa še ni imela, da so v 2. tisočletju pred našim štetjem maloazijsko območje obvladovali tudi jeziki indoevropske družine itn.

Dr. Metka Furlan je redna profesorica za indoevropsko primerjalno jezikoslovje in znanstvena svetnica na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, kjer deluje v okviru etimološko-onomastične sekcije. Njeno delo je osredotočeno na slovensko, slovansko in hetitsko oz. širšo anatolsko problematiko s področja indoevropskega primerjalnega jezikoslovja in etimologije ter onomastike. Je avtorica več monografij in številnih temeljnih razprav ter soavtorica Bezlajevega Etimološkega slovarja slovenskega jezika, z etimološkimi analizami slovenskega pretežno občnoimenskega fonda pa nadaljuje v okviru del za Novi etimološki slovar slovenskega jezika.

Red. prof. dr. Cvetka Hedžet Tóth

Od nastanka modernih družb ni bilo v nobeno področje življenja položena toliko upanja kot prav v področje izobraževanja. Izobraževanje je bila malomeščanska utopija, da je med mezdanim delom in kapitalom možna še tretja oblika eksistence, izobrazba je bila upanje delavskega razreda, da je mogoče z vednostjo doseči tisto moč, ki so mu jo preprečile doseči neuspele in izostale revolucije, izobrazba je bila in še vedno je sredstvo, ki naj bi omogočalo emancipacijo in integracijo spodnjih slojev, žensk, migrantov, obstrancev, invalidov in zatiranih manjšin, izobrazba v informacijski družbi velja za zaželeni resurs v tekmi za položaje,